

**ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการซื้ออาหารของประชาชน
ระดับครัวเรือน ตำบลสาวะถี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น**

**The relationship between knowledge attitude and practice with food purchasing
of people in household Sawattee sub-district Muang district Khonkaen Province**

รพีพัฒน์ นาศิภย์¹

สุวลี โลวีกรณ²

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการซื้ออาหารของประชาชนระดับครัวเรือน ตำบลสาวะถี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เก็บข้อมูลตั้งแต่เดือนตุลาคม 2557 – กุมภาพันธ์ 2558 กลุ่มตัวอย่างจำนวน 134 ครัวเรือน วิเคราะห์หาความสัมพันธ์โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson product-moment correlation coefficient) ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 74.63 อายุเฉลี่ย 53.31±12.54 ปี ระดับการศึกษาประถมศึกษา ร้อยละ 67.91 สถานะภาพโสดร้อยละ 65.67 รายได้ครัวเรือนเฉลี่ย 9059.70 ±8892.49 บาท อาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 41.79 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทัศนคติ การปฏิบัติกรซื้ออาหาร พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับทัศนคติเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับการปฏิบัติเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับการปฏิบัติเป็นไปในทิศทางตรงกันข้าม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 $r_{(knowledge+attitude)} = 0.478$, 95% CI (-0.132)-0.825, $r_{(attitude+practice)} = 0.123$, 95% CI (-0.485) - 0.651, $r_{(knowledge+practice)} = -0.014$, 95% CI (-0.583) -0.564 ตามลำดับ

คำสำคัญ : ความรู้ ทัศนคติ การปฏิบัติ การซื้ออาหาร

Abstract

This descriptive study aimed to investigate the relationship between knowledge attitude and behavior food purchasing of people living at Sawatthee subdistrict Muang District Khonkaen province. Data were collected during the period October 2013 – February 2014 with a sample size 134 household. Data were analyzed and present Pearson product-moment correlation coefficient. This result revealed that most of the were subject female (74.63%) and the average age was 53.31±12.54. the education was primary school (67.91%) and the status was married (65.67%). The average household income 9059.70 ±8892.49 baht and the occupation was self employed (41.79%). Relationship between Knowledge attitude and practice food purchasing. It was found significantly level 0.05 that knowledge had a positive correlated with attitude, attitude had a positive correlated with practice and knowledge had a negative correlated with practice. $r_{(knowledge+attitude)} = 0.478$, 95% CI (-0.132)-0.825, $r_{(attitude+practice)} = 0.123$, 95% CI (-0.485) - 0.651, $r_{(knowledge+practice)} = -0.014$, 95% CI (-0.583) -0.564 respectively.

¹สาขาสาธารณสุขศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ วิทยาลัยพิษณุพนธ์

²ภาควิชาโภชนวิทยา คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Keywords : Knowledge, Attitude, Practice, Food purchasing

บทนำ

ปัจจุบันอาหาร และผลิตภัณฑ์อาหารมีให้เลือกซื้อหลากหลาย โดยมีส่วนประกอบ และสารเติมแต่งรส กลิ่น สี เพื่อเพิ่มความดึงดูดใจแก่ผู้บริโภค แต่ในอาหารอาจมีอันตรายทางกายภาพ สารเคมี และจุลินทรีย์ ปนเปื้อนอยู่ด้วย (สารี อ่องสมหวัง, 2552)

การซื้ออาหารส่วนใหญ่จะเป็นพ่อบ้าน หรือแม่บ้านเป็นผู้จัดหาอาหาร แต่อาจมีความรู้ และทัศนคติที่แตกต่างกัน ส่งผลให้มีพฤติกรรมในการซื้ออาหารต่างกัน (รพีพัฒน์ นา คีภัย, 2557) เช่น บางครัวเรือนซื้ออาหารที่มีสีฉูดฉาด แต่มีรสชาติอร่อย โดยครัวเรือนอาจรู้ว่าเป็นอาหารที่ไม่น่าบริโภค เนื่องจากอาจมีการเติมสารเคมี ตกแต่งสีอาหารมากเกินไป ก่อให้เกิดอันตรายต่อร่างกาย แต่เพราะความชอบในรสชาติอาหารจึงกระตุ้นให้เกิดการซื้ออาหารของครัวเรือน ดังนั้น การซื้ออาหารจึงเป็นสิ่งสำคัญ

หมู่บ้านสวัสดิ์ หมู่ที่ 6 7 8 และ 21 มีแหล่งให้เลือกซื้ออาหารที่หลากหลาย และมีร้านสะดวกซื้อจำนวนมาก ส่วนใหญ่ซื้ออาหารสดมากกว่าอาหารแห้ง และนิยมซื้ออาหารมาปรุงเองมากกว่าซื้ออาหารสำเร็จรูป (รพีพัฒน์ นา คีภัย, 2557) ดังนั้นผู้วิจัยสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการซื้ออาหารของตำบลสาวะถี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เพื่อใช้เป็นข้อมูล หรือแนวทางส่งเสริมสุขภาพให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการวางแผนด้านโภชนาการในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ และทัศนคติเกี่ยวกับการซื้ออาหาร ของประชาชนระดับครัวเรือน ตำบลสาวะถี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการซื้ออาหาร ของประชาชนระดับครัวเรือน ตำบลสาวะถี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
3. เพื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการซื้ออาหาร ของประชาชนระดับครัวเรือน ตำบลสาวะถี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

สมมติฐานการวิจัย

1. ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ และทัศนคติเกี่ยวกับการซื้ออาหาร ของประชาชนระดับครัวเรือน ตำบลสาวะถี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น มีความสัมพันธ์ในทิศทางบวก
2. ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการซื้ออาหาร ของประชาชนระดับครัวเรือน ตำบลสาวะถี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น มีความสัมพันธ์ในทิศทางบวก
3. ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการซื้ออาหาร ของประชาชนระดับครัวเรือน ตำบลสาวะถี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น มีความสัมพันธ์ในทิศทางบวก

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive research) โดยผ่านการรับรองจริยธรรมจาก คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยทางสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น หนังสือรับรอง เลขที่ HE562272 ใ้ไว้ ณ วันที่ 4 ธันวาคม 2557

1. กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คือประชาชนที่อาศัยอยู่หมู่บ้านสาวะถี หมู่ที่ 6, 7, 8 และ 21 ตำบลสาวะถี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น มีอายุ 20 ปีขึ้นไป จำนวน 284 ครั้วเรือน ทำการคำนวณขนาดตัวอย่าง กรณีทราบจำนวนขนาดตัวอย่าง เพื่อหาค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตร

$$n = \frac{NZ^2\sigma^2}{e^2(N-1)+Z^2\sigma^2} \quad (\text{อรุณ จิรวัดกุล, 2552})$$

สำหรับวิธีการสุ่มใช้แบบสุ่มกลุ่ม 2 ชั้น (Two- Stage Cluster sampling) คือ ขั้นตอนแรกสุ่มตัวอย่างหมู่บ้านแบบง่าย (Simple random sampling) จาก 4 หมู่บ้านที่อยู่ใกล้เมือง (หมู่บ้านสาวะถี หมู่ที่ 6, 7, 8 และ 21) ขั้นตอนที่สองสุ่มตัวอย่างครั้วเรือนแบบเป็นระบบ (Systematic random sampling) โดยทำการสุ่มครั้วเรือน (จากหมู่บ้านที่ได้ทำการสุ่มจากขั้นตอนแรก) จากทั้งหมด 284 ครั้วเรือน โดยทำการสุ่มทุกๆ 2 ครั้วเรือนให้ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 134 ครั้วเรือน

2. เครื่องมือและการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง โดยถามกลุ่มตัวอย่างจากแบบสอบถาม ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไป ความรู้การซื้ออาหาร ทักษะคิดการซื้ออาหาร การปฏิบัติในการซื้ออาหาร ความถี่ในการซื้ออาหาร ปัจจัยทางการตลาด (4P) ที่มีผลต่อการซื้ออาหาร

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้โปรแกรม STATA Version 10.0 โดยใช้สถิติสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product-moment correlation coefficient)

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 74.63 อายุเฉลี่ย 53.31 ± 12.54 ปี ระดับการศึกษาประถมศึกษา ร้อยละ 67.91 สถานะภาพโสด ร้อยละ 65.67 รายได้ครั้วเรือนเฉลี่ย 9059.70 ± 8892.49 บาท อาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 41.79 แสดงให้เห็นว่าความรู้กับการปฏิบัติมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($r = -0.014$) ทักษะคิดกับการปฏิบัติมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($r = 0.123$) และความรู้กับทัศนคติมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($r = 0.478$) ดังตารางที่ 1 และ 2

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละจำแนกตามข้อมูลทั่วไปของประชาชนในระดับครั้วเรือน ตำบลสาวะถี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น (n = 134)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	34	25.37
หญิง	100	74.63
อายุผู้ตอบแบบสอบถาม		
20-25 ปี	4	2.99
26-30 ปี	3	2.24
31-35 ปี	3	2.24
36-40 ปี	11	8.21

41-45 ปี	14	10.45
46-50 ปี	21	15.67
51-55 ปี	14	10.45
56-60 ปี	20	14.93
61 ปี ขึ้นไป	44	32.85
ค่าเฉลี่ย (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน) = 53.31 (12.54)		
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	91	67.91
มัธยมศึกษาตอนต้น	22	16.42
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ	3	2.24
มัธยมศึกษาตอนปลาย	10	7.46
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง	2	1.49
ปริญญาตรี	5	3.73
ปริญญาโท	1	0.75
สถานภาพสมรส		
โสด	12	8.96
สมรส	88	65.67
หย่าร้าง/หม้าย	34	25.37
รายได้ครัวเรือน		
1000-5000 บาท	59	44.03
5001-10000 บาท	49	36.57
10001-15000 บาท	9	6.72
15001-20000 บาท	9	6.72
20001 บาท ขึ้นไป	8	5.97
ค่าเฉลี่ย (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน) = 9059.70 (8892.49)		
อาชีพ		
เกษตรกร	36	26.87
อุตสาหกรรมในครัวเรือน	7	5.22
ค้าขาย	14	10.45
รับราชการ	5	3.73
รับจ้างทั่วไป	56	41.79
พนักงานบริษัท/ห้างร้าน	4	2.99
ลูกจ้างชั่วคราว	2	1.49
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	1	0.75
ไม่ได้ทำงาน	6	4.48
นักศึกษา	3	2.24

ตารางที่ 2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติกรซื้ออาหารด้วยวิธีการเพียร์สัน

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r_{xy})	ช่วงความเชื่อมั่นที่ระดับ 95% (95% CI for r_{xy})	p-value
ความรู้กับการปฏิบัติ	-0.014	(-0.583) - 0.564	0.9657
ทักษะคิดกับการปฏิบัติ	0.123	(-0.485) - 0.651	0.7040
ความรู้กับทักษะคิด	0.478	(-0.132) - 0.825	0.1161

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยที่แสดงในตารางที่ 2 พบว่าเป็นไปตามสมมติฐาน 2 ข้อ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ และ ทักษะคิด เช่นเดียวกับความสัมพันธ์ระหว่างทักษะคิด และการปฏิบัติ มีความสัมพันธ์ในทิศทางบวก และไม่ปฏิบัติตามสมมติฐาน 1 ข้อ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ และการปฏิบัติ มีความสัมพันธ์ในทิศทางลบ ข้อที่เป็นไปตามสมมติฐานเนื่องจากทักษะคิดเป็นตัวกลางระหว่างความรู้กับการปฏิบัติ โดยความรู้เป็นตัวชักนำให้เกิดทัศนคติที่ดีหรือไม่ดี ควรหรือไม่ควรปฏิบัติ หลังจากเกิดทัศนคติดังกล่าวขึ้นการปฏิบัติตามหรือไม่ปฏิบัติตามก็จะมีผลตามมา (สุทิน เตียนพลกรัง, 2546) สังเกตได้จากแบบสอบถาม เช่น เมื่อถามประชาชนในเรื่องการซื้อผักใบสวยๆ มีแมลงกัดเล็กน้อย ประชาชนเลือกซื้อเนื่องจากมีทัศนคติที่เห็นว่าปลอดภัยจากสารเคมี เพราะแมลงก็รับประทานใบ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุลาลี โลวีกรรณ์ และคณะ (2537) ซึ่งประชาชนเห็นว่าหอนและแมลงสามารถรับประทานผักที่กัดได้คนรับประทานได้เช่นเดียวกัน ส่วนข้อที่ไม่เป็นไปตามสมมติฐานเนื่องมาจากความรู้ที่ได้รับมานั้นรู้ว่าไม่ดีแต่เลือกปฏิบัติหรืออีกนัยหนึ่งความรู้ที่ได้รับมานั้นรู้ว่าดีแต่ไม่เลือกปฏิบัติตาม เช่น ประชาชนรู้ว่าการรับประทานถั่วงอกที่สีขาวมากๆ มีอันตรายเนื่องจากมีสารฟอกขาวอยู่ในถั่วงอก แต่เลือกรับประทานเพราะคุ้นชินรับประทาน และรสชาติอร่อย ซึ่งเป็นสิ่งดึงดูดใจผู้บริโภค

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการอบรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรซื้ออาหารประเภทผัก ผลไม้ อาหารกระป๋อง เครื่องดื่มชาที่มีตะกอน เพื่อการซื้ออาหารของประชาชนที่ปลอดภัย

เอกสารอ้างอิง

- รพีพัฒน์ นาคีภัย (2557). พฤติกรรมกรซื้ออาหารของประชาชนในระดับครัวเรือน ตำบลสวาทะถิ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาโภชนศาสตร์ เพื่อสุขภาพ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สารี อ่องสมหวัง (2552). ตลาดซื้อรวมผลทดสอบผลิตภัณฑ์-บริการ 2009. กรุงเทพฯ. บริษัท พิมพ์ดี จำกัด.
- สุทิน เตียนพลกรัง (2546). ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะคิดและการปฏิบัติเกี่ยวกับการบริโภคอาหารของนักกีฬาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เขตปฏิบัติการทางการศึกษาที่ 4 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุลาลี โลวีกรรณ์ และคณะ (2537). รายงานการวิจัยเรื่องความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติในการเลือกซื้ออาหารของชาวชนบทอีสาน. ภาควิชาโภชนวิทยา คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อรุณ จิรวินท์กุล. (2552). ชีวิตที่ดีสำหรับงานวิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ. ขอนแก่น: ภาควิชาชีวิตที่ดีและประชากรศาสตร์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.